

J AUSMŲ GALIA LITERATŪROJE:

CIKLO PLANAVIMAS, SKAITYMO ASPEKTAI, UŽDUOČIŲ
SISTEMA

7-8 KLASIŲ KONCENTRAS

Nijolė Toleikytė
Vytauto Didžiojo universitetas
Švietimo akademija
2018

„Kad ir kaip būtų gaila, bet būtent pojūčiams ir nuotaikoms mes esame labiausiai abejingi. Emocijos nėra vertinamos, už jas mokykloje papildomų balų niekas neprideda, tarsi jos nieko nesakytų apie mūsų gebėjimus. Šiandienos mokykloje didžiausia vertybė – pažintiniai gebėjimai, aukšti balai ir puikus mokymasis. Jeigu vaikas nesėdi šiame traukinyje, vadinasi, dėmesio jam bus skiriama mažiau, o jo savivertė sumenks.“

Linas Slušnys, Daiva Šukytė. Ką gali mokytojas?, 2016, p. 20.

Kuo svarbūs jausmai?

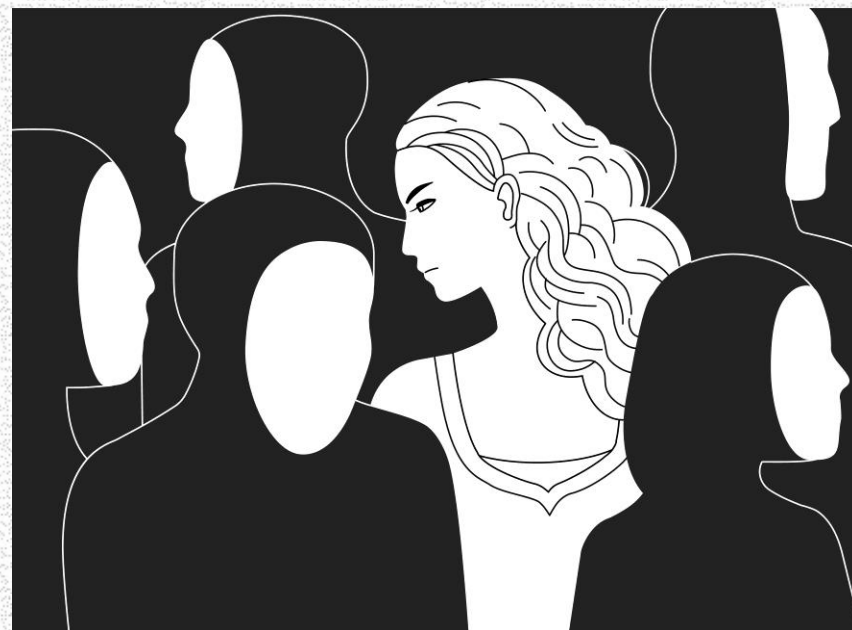
- Giliausiai slypintys mūsų jausmai, aistros ir troškimai yra svarbiausi gyvenimo vedliai. (Daniel Goleman, 2009, 19)

Racionaliai spręsti ir mąstyti įmanoma tik galint jausti. Jausmai nurodo tinkamą kryptį, jiems paklusus jau galima vadovautis vien logika. (Daniel Goleman, 2009, 46–47)

Emocinio raštingumo ugdymo svarba

- Padėti vaikui suvokti pačiam save ir santykius su kitais. (Daniel Goleman, 2009, 308).
- Ugdyti vertybines nuostatas.
- Dažniausiai savo bėdas vaikai slepia, nepaliaudami apie jas galvoję nei dieną, nei naktį ir neturėdami su kuo jomis pasidalyti. (Daniel Goleman, 2009, 308)
- Literatūros pamokos – kaip galimybė pažinti kitų ir savo jausmus, kalbėti apie juos, remiantis grožinės literatūros kūriniais.

Socialinės ir emocinės kompetencijos

- **Savimonė** (savo jausmų atpažinimas, ...)
- **Savitvarda** (savo emocijų valdymas, impulsų kontrolė, ...)
- **Socialinis sąmoningumas** (empatija, socialinių ir etinių normų supratimas, ...)
- **Tarpusavio santykių įgūdžiai** (nuoširdus bendravimas, atsispyrimas bendraamžių spaudimui, konfliktų sprendimas, pagalbos suteikimas, ...)
- **Atsakingas sprendimų priėmimas** (atsakomybės prisiėmimas, ...)

Linas Slušnys, Daiva Šukytė. Ką gali mokytojas?, p. 29–30

Kodėl taip svarbu su paaugliais kalbėtis apie jausmus?

- Asmens tapatybės – savojo „aš“ paieškos.
- Kamuoja vidiniai prieštaravimai, labai sunku suvokti savo jausmus.
- Fizinis brendimas (bundantis seksualumas) lenkia emocinę ir socialinę brandą.
- Vidinė sumaištis, nerimas, negalėjimas rasti sau vietos šiame pasaulyje, kuris gali būti maskuojamas agresija, pykčiu, maištavimu.
- Vienišumo jausmas ir poreikis užmegzti artimą emocinį ryšį su kitu žmogumi.
- Ankstyvi lytiniai santykiai – tapatumo paieškų ir artumo poreikio išraiška.

Kokių tikslų svarbu siekti?

- **Emocinis ugdymas**
(Socialinės ir emocinės kompetencijos)

- **Estetinis ugdymas**
(Literatūrinė, kultūrinė kompetencija)

- **Kalbinis ugdymas**
(lingvistinė ir diskurso kompetencija – žodyno plėtimas, turbinimas, teksto rašytinio ir sakytinio kūrimas, klausymas)

Kas yra meilė?

- ❖ Meilės samprata yra per didelė ir per daug gili, kad būtų galima iš tiesų ją suprasti, išreikšti žodžiais ir pamatuoti. (M. Scott Peck, 2011)
- ❖ Meilės poreikis aprėpia poreikį mylėti ir būti mylimam. (A. H. Maslow, 2006)
- ❖ Meilė – tai noras išplėsti savąjį „aš“ savo ir kitų dvasiniam tobulėjimui. (M. Scott Peck, 2011)
- ❖ Kai mes kažką mylime, mūsų meilė tampa akivaizdi ir reali tikrai per mūsų pastangas. (Ten pat)

A. H. Maslow poreikių piramidė

The diagram shows a golden pyramid with five horizontal white boxes of varying widths, each containing a level of Maslow's hierarchy of needs. The boxes are arranged from top to bottom, with the widest at the top and the narrowest at the bottom. The text is centered within each box.

SAVIREALIZACIJA

SAVIGARBA, PAGARBA

SOCIALINIAI

(jausmingi ryšiai su kitais žmonėmis:
meilė, draugystė, šeima)

SAUGUMO

FIZIOLOGINIAI

Įsimylėjimas ir meilė

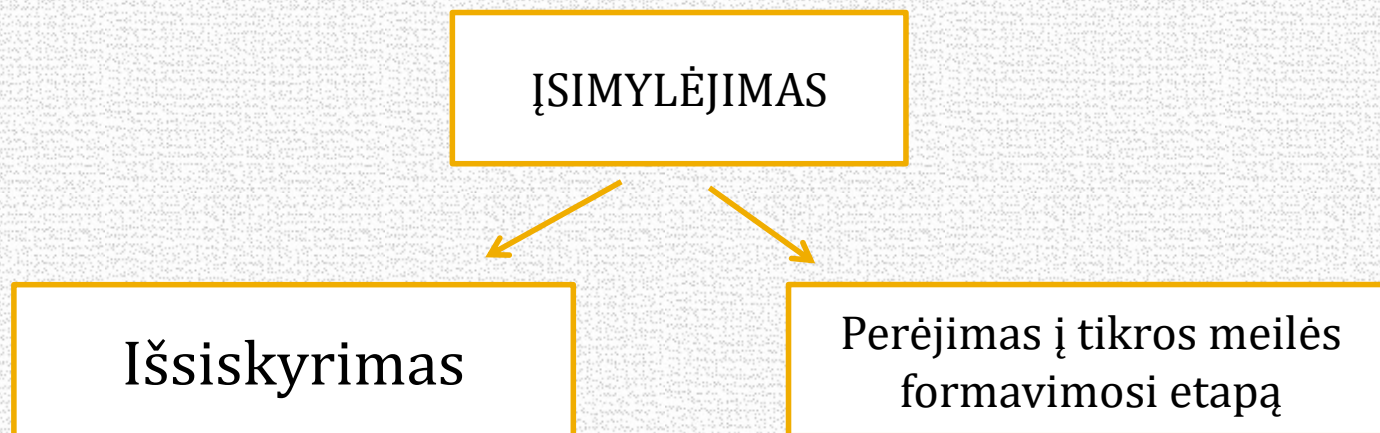
- ❖ Įsimylėjimo jausmas visada yra laikinas. Tačiau nereiškia, kad mes nustojome mylėti žmogų, kurį įsimylėjome.
- ❖ Pauglystė – vienišumo jausmas, savo atskirtumo nuo pasaulio jautimas dėl individualios tapatybės, suvoktų ribų ir įsisąmonintų ribotų galimybių.
- ❖ Įsimylėjimas, kuris patiriamas kaip susiliejimas su mylimuoju, padeda laikinai įveikti tą vienišumo sieną ir susijungti su išoriniu pasauliu.

Pagal M. Scott Peck, 2011

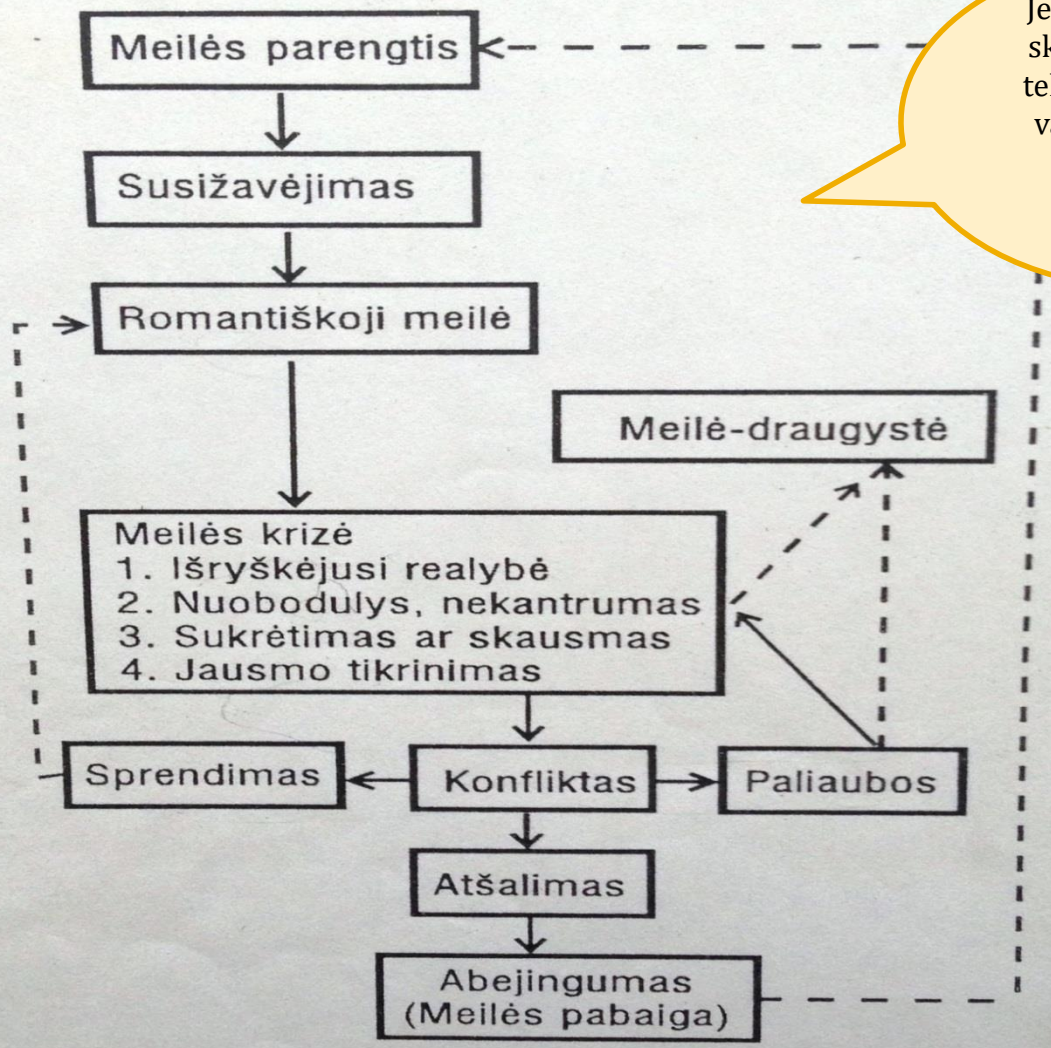
- Įsimylėjimas – staigus ego ribų išnykimas, kai abipusiškai leidžiamos peržengti jo ar jos tapatybės ribos.
- Įsimylėjimas išgyvenamas kaip ekstazė, kai patiriamas individualių ego ribų iširimas, savęs išvadavimas iš savęs, vienatvės pabaiga, apribojimų griūtis.
- Įsimylėjėliai jaučiasi esą vienis, patiriamas visagalybės jausmas, tikima galint įveikti visus sunkumus.

Pagal M. Scott Peck, 2011

- Laipsniškai ar staiga ego riboms grįžus į savo vietą, įsimylėjimas praeina, vėl tampama dviem skirtingais individais.

Meilės ciklas (pagal W. H. Masters, V. E. Johnson, R. C. Kolodny)

Jei skaitai, privalai skaityti skirtingus tekstus ir susikurti vaizdinį iš įvairių perspektyvų.

T. H. Eriksen

Ciklo planavimo gairės

- Ciklo struktūra: įvadas, temos, apibendrinimas
- Tekstų atranka
- Skaitymo aspektai
- Skaitymo samprata ir strategijos
- Skaitymo ir kalbėjimo, klausymo, rašymo integravimas

I. ĮVADAS

Įvadinė ciklo pamoka - „Kas yra meilė?“

❖ Ko siekiama?

- Išsiaiškinti mokinių *vertybines nuostatas*
- Gebėjimą *pagrįsti savo požiūrį* asmenine, kultūrine (literatūrine) patirtimi
- *Mokinių žodyną* – gebėjimą vartoti jausmus įvardijančias sąvokas, jas paaiškinti, pasakoti apie savo kultūrinę patirtį (skaitytas knygas, matytus filmus ir pan.)

❖ Kaip to galėtume siekti? (diskusijos grupėse)

Kaip pradėjote / pradėtumėte pamokų ciklą „Jausmų galia“, kokių tikslų siekėte /siektumėte įvadinėje pamokoje?

Pavyzdžiai

- **Minčių lietus**

Aš manau, kad meilė –

- **Labiausiai sujaudinusios meilės istorijos**

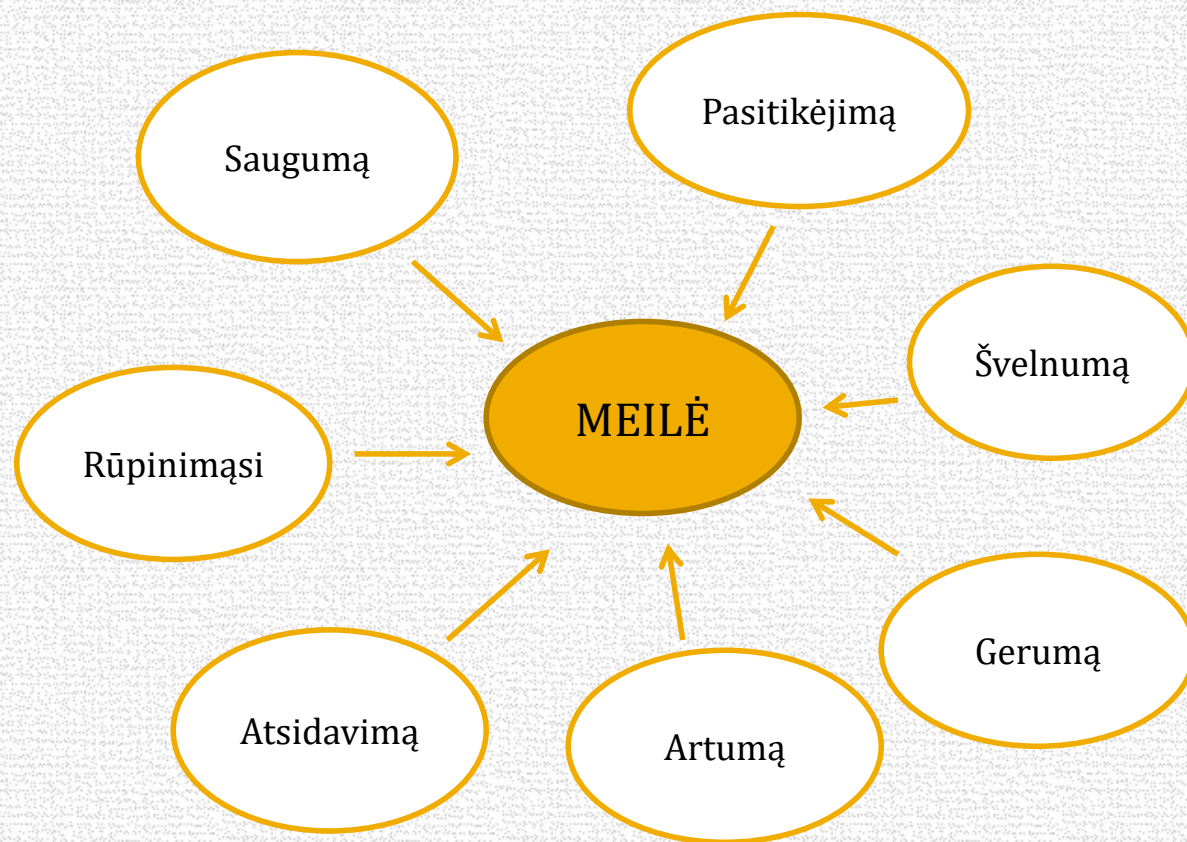
(skaitytų knygų, matytų filmų apmąstymas, jas apibendrinančių teiginių formulavimas ir kolektyvinis temos žemėlapiu braižymas)

- **Žinutė iš tolimos praeities, rasta butelyje**

(rašymas susigalvoto personažo vardu – ką svarbaus norėtų pasakyti ateities kartoms apie meilę; minčių plakato darymas)

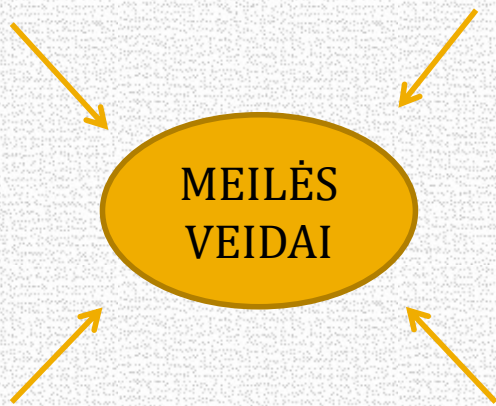
Temos / minčių žemėlapis

- Ką jaučia, išgyvena, patiria žmogus, kai jį aplanko meilė?
- Kokia gali būti meilė?

Temos / minčių žemėlapis

- Kokia gali būti meilė?

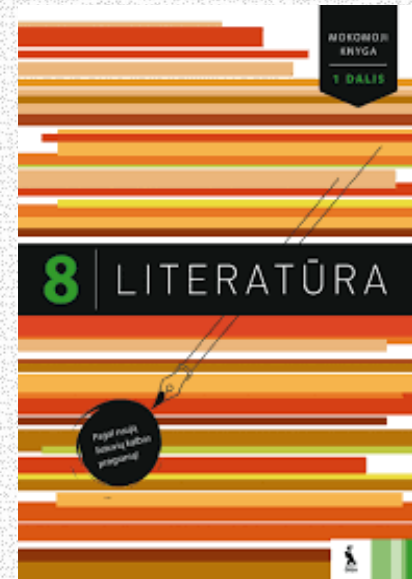
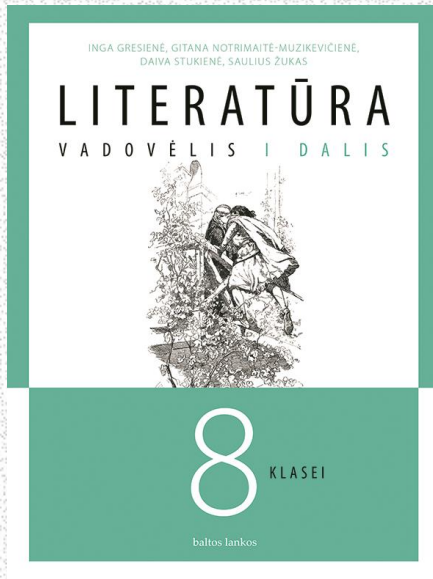
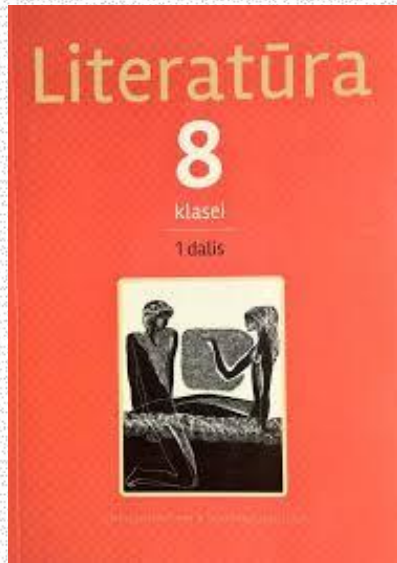
- Meilė turi tūkstantį veidų ir jie visi sunkiai įvardijami.
- Žmogus niekada nežino, kuriuo veidu meilė į jį atsigręš, jei apskritai atsigręš.
- Žmogaus siela yra arba atvira, arba uždara šiam jausmui.

Gražina Arlickaitė

Išankstiniai orientyrai

TU + / -/?	Literatūra	TEIGINIAI
		1. Meilė visada reikalauja aukotis dėl mylimo žmogaus.
+		2. Meilė daro žmogų geresnį.
		3. Tikra meilė – tik ta, kuri įveikia išbandymus.
		4. Meilė iš pirmo žvilgsnio greitai išblėsta.
+		5. Jei nori patirti tikrą meilę, turi įdėti daug pastangų.
+		6. Mylinčioms širdims nereikia žodžių.
		7. Meilės nepatyręs žmogus negali būti laimingas.
		8. Egoizmas – didžiausias meilės priešas.

II. TEMŲ PLANAVIMAS „JAUSMŲ GALIA“

P – privalomi

R – programoje rekomenduojami

A – vadovėlių autorių rekomenduojami

Literatūra

8

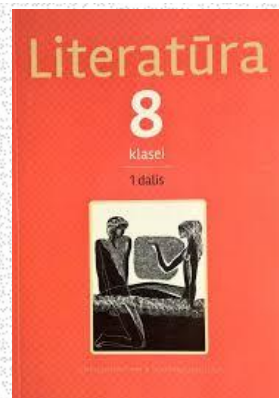
klasei

1 daļis

1. Meilēs ir draugystēs galia

Meilės ir draugystės galia

❖ **Renesanso meilės lyrika**

Frančeskas Petrarka (A), Adomas Mickevičius (A),

Viljamas Šekspyras (A), Petras Roizijus (A), Judita Vaičiūnaitė (R)

❖ **Viljamas Šekspyras ir „Romeo ir Džuljeta“ (P)**

❖ **Kazys Boruta ir „Baltaragio malūnas“ (P)**

❖ **Lietuvių meilės lyrika**

Maironis. „Jūratė ir Kastytis“ (P) ir kt. (A), Salomėja Nėris (P), Kazys Boruta (A), Antanas Miškinis (P), Jonas Aistis (A), Paulius Širvys (P), Janina Degutytė (P), Aldona Gustas (A), Antanas A. Jonynas (A)

Aptarimo aspektai

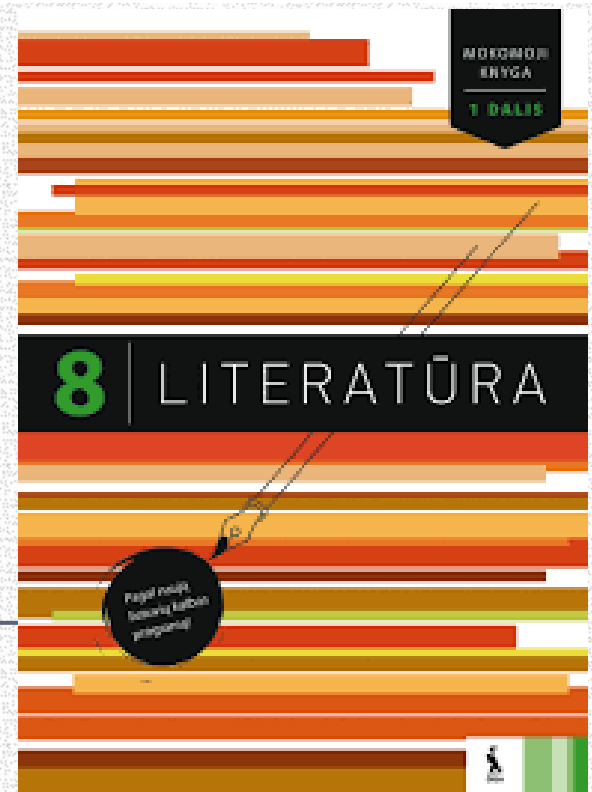
- **Mylimo žmogaus portretas Renesanso lyrikoje** (Laura, Barbora Radvilaitė).
- **Meilės išbandymai ir herojų brendimas** (Romeo ir Džuljeta): šeimų nesantaika, vaikų ir tėvų konfliktai, draugystės patikrinimas, tragiškoji klaida ir jos pasekmės.
- **Likimo smūgiai ir veikėjų charakterių kaita** (Baltaragis, Jurga ir Girdvainis, Uršulė, Pinčukas): tragizmas ir komizmas, laimė ir kančia, meilė ir išdidumas, blogio jėgų galia ir (ne)gebėjimas joms pasipriešinti.
- **Lietuvių meilės poezija**
- ✓ Jūratė ir Kastytis: dramatismas, istorijos išskirtinumas;
- ✓ savarankiškas poezijos skaitymas ir reflektavimas.

Apibendrinimas

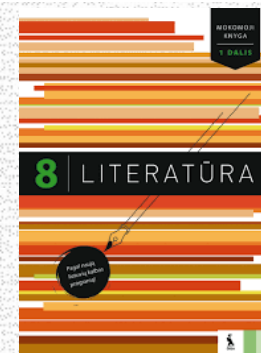
- ✓ Meilė – tai dalykas, reikalaujantis nuolatinių pastangų, o dažnai ir didelio pasiaukojimo (interviu su Z. Baumanu).
- ✓ Džono Grino „Dėl mūsų likimo ir žvaigždės kaltos“ ištrauka (lyginimas su Romeo ir Džuljeta).

1 tema

Jausmų galia

1 sk. Meilės grožis ir tragizmas

1. Kodėl ne visi išlaiko meilės išbandymą?

(*Janina Degutytė. „Orfėjas“*) **(P)**

2. Kada meilei nereikia žodžių?

(*Paulius Širvys. „Liepsnabokščiai klevai“*) **(P)**

3. Kaip gražiai atsisveikinti su prarasta meile?

(*Salomėja Nėris. „Kaip tave mylėtau“*) **(P)**

4. Kaip jaučiasi žmogus, praradęs namus?

(*Antanas Miškinis. „Stovi tėvo dvareliai tušti“*) **(P)**

5. Kodėl meilė amžina?

(*Donaldas Kajokas. „Čia nebūtina melstis“*) **(A)**

2 sk. Asmens jausmų ir bendruomenės papročių konfliktas

1. Kokia buvo Romeo ir Džuljetos meilė?

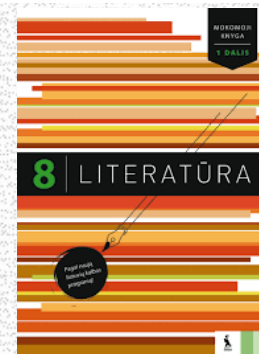
(V. Šekspyras. „Romeo ir Džuljeta“)

2. Kodėl „Romeo ir Džuljeta“ laikoma gražiausia visų laikų tragedija?

3. Kodėl reikia grumtis už savo jausmus?

4. Kodėl apie meilę kuriamos legendos?

(Maironis. „Jūratė ir Kastytis“) **(P)**

(P)

3 sk. Gyvenimo aistra ir kova su lemtimi

1. Kodėl Kazys, ir dar Boruta?

2. Kodėl siekdamas laimės žmogus ryžtasi žaisti su likimu?

(Kazys Boruta. „Baltaragio malūnas“)

3. Kas trukdo meilei?

4. Kodėl vis dėlto nemylėti negalima?

(P)

5. Kodėl mums patinka gražios meilės istorijos?

(Džonas Grynas. „Dėl mūsų likimo ir žvaigždės kaltos“) (R)

4 sk. Draugystės vertė

1. Kada tėvai ir mokytojai tampa draugais?

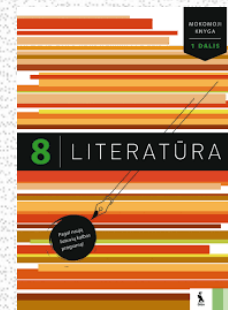
(Alesandro D’Avenijo. „Balta kaip pienas“) (R)

2. Kodėl ne tik žmonės gali būti geriausi draugai?

(Maiklas Morpurgas. „Karo žirgas“) (R)

3. Kokia draugystės galia?

(Otfrydas Proisleris. „Krabatas, arba Treji metai užburtame malūne“) (R)

I skyrius

Meilės spalvos

INGA GRESIENĖ, GITANA NOTRIMAITĖ-MUZIKEVIČIENĖ,
DAIVA STUKIENĖ, SAULIUS ŽUKAS

LITERATŪRA

VADOVĖLIS I DALIS

8

KLASEI

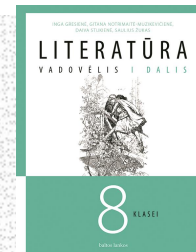
baltos lankos

Pasiruošimas:
nėra
intencionalumo,
objekto

Įsimylėjimas

Baigtis/
sustabarėjimas

1. Kažkoks ilgesys...

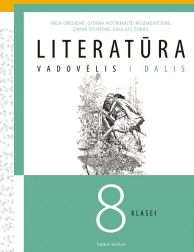

- Janina Degutytė. „Meilei“ **(P)**
- Paulius Širvys. „Ateisiu tylią naktį“ **(P)**
- Antanas Vaičiulaitis. „Tarp šieno pradalgių“ **(A)**
- Birutė Pūkelevičiūtė. „Mergaitėms“ **(A)**

Meilės ilgėjimasis, laukimas:

- ✓ kalbėjimas tariamąja, liepiamąja nuosaka, būsimuoju laiku
- ✓ kalbančiojo lūkesčiai, troškimai
- ✓ meilės įsivaizdavimas, idealizavimas
- ✓ atsisveikinimo su vaikyste ir žengimo į suaugusiųjų pasaulį apmąstymas

2. Ką reiškia mylėti?

- Lukas Miknevičius. „Mano mergaitė“ **(A)**
- Daina Opolskaitė. „Ir vienąkart, Riči“ **(A)**
- Senasis Testamentas. „Giesmių giesmė“ **(A)**
- Vytautas Stankus. „Budėjimas“ **(A)**
- Romualdas Granauskas. „Žolė“ **(A)**
- Bronius Radzevičius. „Per menka auditorija“ **(A)**
- Otfrydas Proisleris. „Krabatas, arba Treji metai užburtame malūne“ **(R)**

- ✓ Atsako į meilę laukimas
- ✓ Noras mylėti ir būti mylimam
- ✓ Grožėjimasis, žavėjimasis mylimąja
- ✓ Pastangos suprasti, jausti mylimą žmogų
- ✓ Netikra, žeidžianti meilė
- ✓ Keičianti meilė
- ✓ Mylinčios širdies galia

3. Garsiausi pasaulio įsimylėjęliai

- Judita
Vaičiūnaitė.
„Džuljetos
amžius“ **(A)**

- Viljamas
Šekspyras.
„Romeo ir
Džuljeta“ **(P)**

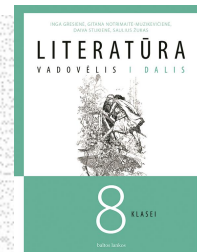
Draudžiama, tragiška meilė

- ✓ Koks yra įsimylėjęs žmogus?
- ✓ Veikėjų požiūriai į meilę
- ✓ Įsimylėjęlių lūkesčiai, troškimai ir išorinės kliūtys
- ✓ Kaip meilė keičia veikėjus, jų gyvenimus?
- ✓ Kaip kovojama už savo teisę mylėti?
- ✓ Kodėl pasekmės tragiškos?

4. Legendinės lietuvių meilės istorijos

- ✓ Tragizmo ir komizmo, pasakos ir tikrovės susipynimas
- Kazys Boruta.
„Baltaragio malūnas“ **(P)**
 - ✓ Baltaragio ir Marcelės meilė
 - ✓ Girdvainio ir Jurgos meilė
 - ✓ Uršulės meilė
 - ✓ Pinčuko meilė
- ✓ Kaip veikėjai siekia meilės?
- ✓ Kokia yra kiekvieno iš šių veikėjų meilė?
- ✓ Nelaimingą meilę nulėmusios priežastys
- ✓ Meilės istorijų lyginimas: Romeo ir Džuljetos, Jurgos ir Girvainio
- ✓ Ar iš tiesų meilė nugalė viską?
- * * *
- Maironis.
„Jūratė ir Kastytis“ **(P)**
 - ✓ Nusistovėjusią tvarką pažeidžianti meilė
 - ✓ Jūratės ir Kastyčio meilės istorijų lyginimas su Romeo ir Džuljetos, Jurgos ir Girvainio

5. Blēstanti meilē

- Antanas Miškinis. „Elegantiškai sninga“ **(P)**
- Salomėja Nėris. „Be bažnyčios, be altorių...“ **(P)**
- Elena Karnauskaitė. „Laiškų rašymo menas“ **(A)**
- Ar visi meilės apžadai baigiasi?
- Maištinga meilė ir jos likimas
- Meilės pabaiga ir rusenanti viltis

III. CIKLO APIBENDRINIMAS

Mokiniai papildo, patikslina temų žemėlapius ir rašo rašinį pasirinkta tema (svarbu siūlyti keletą temų, leisti mokiniams susiformuluoti temą patiems):

- Kas yra meilė?
- Ką reiškia mylėti?
- Kokia gali būti meilė?
- Ar už savo meilę reikia kovoti?
- Kas pražudo meilę?
- Gražiausia meilės istorija

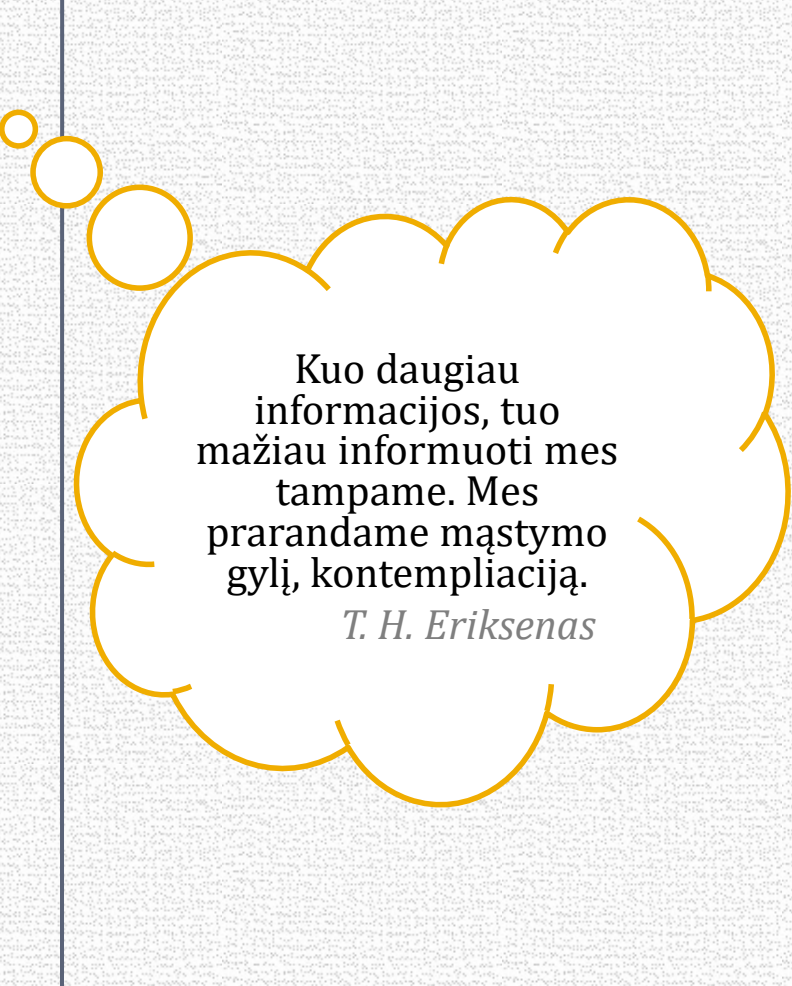

ATIDAUS SKAITYMO GEBĖJIMŲ UGDYMO ŽINGSNIAI

Z kartos skaitymo įpročiai ir gebėjimai

Kilpinis skaitymas

- Skaito **hipertekstus** – ne eilutę po eilutės, bet saitų / nuorodų atidarymo principu (**nenuoseklus skaitymas**).
- Hipertekstą skaityti gana sudėtinga, nes **padidėja** skaitytojo **kognityvinė apkrova**, kuri silpnina jo gebėjimus suprasti tekstą (N. Carras, 2010).
- Daugiau skaito ir geriau supranta tekstus, kurie neviršija **ekrano apimties**.
- Sunku suvokti didelės apimties tekstus, todėl pateikiamą **informaciją reikia skaidyti**.
- Tai **paviršinis**, žiūrinėjantis, raktinių žodžių skaitymas.
- Stokojama **analitinio, kritinio skaitymo, gebėjimų struktūruoti tekstą**.

Kuo daugiau
informacijos, tuo
mažiau informuoti mes
tampame. Mes
prarandame mąstymo
gylį, kontempliaciją.

T. H. Eriksenas

Tekstų atranka

- **Kalbos sudėtingumas.** Itin sintaksiškai sudėtingas tekstas atitraukia mokinio dėmesį nuo teksto.
- **Teksto tipas.**
 - Teksto žanro ir komunikacijos srities pažinimas padeda geriau suprasti teksto struktūrą ir turinį.
 - Konkretūs aprašymai, pasakojimai (ypač su tinkama vaizdine parama) gali būti lengviau suprantami negu abstraktus argumentavimas ar aiškinimas.
- **Diskurso struktūra.** Teksto rišlumas ir aiški jo struktūra, kai nėra prieštaringos informacijos, lengvina suvokimą.
- **Teksto ilgumas.** Panašios temos trumpą tekstą suprasti lengviau nei ilgą.
- **Aktualumas mokiniui.** Jei mokiniui tekstas įdomus, jis deda daugiau pastangų jį suprasti.

Bendrieji Europos kalbų mokymosi, mokymo ir vertinimo metmenys. Vilnius, 2008.

Kaip skaityti tekstą negimtają kalbą?

Geresnis teksto negimtaja kalba supratimas

1. Mokinių žinių aktyvinimas
2. Aiškūs užduočių nurodymai
3. Mokymasis grupelėmis

1. Pirminis teksto skaitymas ir supratimas
(žodynas)

2. Teksto reikšmių aiškinimas
(atskirų epizodų skaitymas ir aptarimas)

3. Teksto visumos suvokimas
(apibendrinimas)

4. Sakytinių ir rašytinių tekstų kūrimas, teksto atpasakojimas, vizualizavimas

5. Tyrimai (įvairūs tekstai ir kontekstai)

6. Savarankiškas skaitymas

Nuo lengvesnių → prie sudėtingesnių užduočių
Nuo detalių → prie visumos suvokimo
Nuo teksto → prie kultūrinių, socialinių kontekstų
Nuo vienstruktūrių → prie daugiastruktūrių užduočių

**Mokinių žinių
aktyvinimas.
Užduotys prieš
teksto
skaitymą**

**K. Boruta.
Baltaragio
malūnas, XLIV**

Siūlomo skaitymo
modelio vertinimas,
diskusija grupėse.

- Papasakokite, kaip elgėsi Jurga, kai Anupras ją įkalbinėjo padėti Girdvainiui? Kokie jos charakterio bruožai atsiskleidė?
- Kaip manote, ar teisingai pasielgė Jurga, nepaklausiusi Anupro patarimo? (*Diskutuoja dirbdami poromis arba grupėmis, formuluoja išvadas*)
- Kaip manote, ką jaučia, apie ką mąsto, ką veikia Girdvainis? (*Teksto hipotezių kėlimas ir jų tikrinimas skaitant toliau tekstą*)

ATIDUS TEKSTO SKAITYMAS

1 žingsnis. Pirminis teksto skaitymas ir supratimas (žodynas)

- Tekstas suskaidomas į smulkesnius epizodus.
- Išsiaiškinami mokiniams nesuprantami žodžiai, vaizduojamos realijos.

A modelis (skaitymas gaunant paramą)

- Skaitomas garsiai kiekvienas epizodas, išsiaiškinami mokiniams nesuprantami žodžiai, istorinės, kultūrinės ir socialinės realijos, taikant mokytojo siūlomas skaitymo strategijas.
- Sudaromas nesuprantamų žodžių, kuriuos svarbu išmokti, žodynėlis.

B modelis (skaitymas dirbant poromis)

- Mokiniai tyliai skaito visą tekstą, išsirenka nesuprantamus žodžius, aiškinasi juos, dirbdami poromis, taiko pasirinktas skaitymo strategijas (autonomiškas teksto skaitymas).
- Tekstas dar kartą skaitomas garsiai klasėje, mokiniai aiškina vieni kitiems nesuprantamus žodžius, pildo žodynėlį.

Nežino žodžio

Remtis kontekstu

Klausti draugo, mokytojo

Ieškoti žodyne

<http://www.lkz.lt>

Rodyti paveikslėlį

Mokiniai – tekstų žodynų sudarytojai.

K. Boruta.
Baltaragio
malūnas, XLIV
(žodynas)

Mokinių
sudaromas
žodynas:

Mokinių grupėms
skirta parengti
nežinomų žodžių
žodynus, kuriais
galės vėliau
naudotis jų
bendraamžiai.

Išsirenka žodžius,
kuriuos svarbu
išmokti.

Kurie žodžiai, frazės neaiškios?

Atšvaistės, pakriūtė, apakinti, klupti,
telktis, griaudėti, gaivališka,
obuolmušiai, akimirksnis,
užuolankos, karna, kilpa, tykodamas,
nusižvengė, nusikvatojo, klajoti.

* * *

Iškėlęs sparnus lyg rankas,
laukiančias pagalbos; visa širdimi
veržėsi prie jų; apakindavo žaibai;
žaibai draskėsi širdyje; išneš į naują
gyvenimą; pasiilgusia širdimi; pametė
malūno sparnus iš akių, susikryžiaavę
žaibai.

GAISRO ATŠVAISTĒS

PAKRIŪTĒ

VĒJINIS MALŪNAS

OBUOLMUŠIS

KARNA

Kaip aprāšoma
aplinka?
Plakato darymas:
ilustravimas,
žodžių rašymas

ATIDUS TEKSTO SKAITYMAS

2 žingsnis. Teksto epizodų skaitymas ir aptarimas

Tekstas dar kartą skaitomas garsiai, kiekvienas teksto epizodas aptariamas atskirai pagal vadovėlyje siūlomus / mokytojo suformuluotus kiekvieno epizodo klausimus.

1. Kur ėjo Girdvainis? Kas jam rodė kelią? (1)
2. Koks atrodė Baltaragio malūnas? Su kuo jis palyginamas? Išrašykite tą palyginimą ir jį paaiškinkite. (1)
3. Kas Girvainiui labiausiai rūpėjo? Pacituokite. (1)
4. Kas Girdvainiui padėjo eiti, o Pinčukui trukdė? Kodėl? Prisiminkite sakmes apie velnią ir Perkūną. (2)
5. Ką jautė eidamas Girvainis? Kokiais žodžiais nusakomi jo jausmai? (2)
6. Su koku gamtos reiškiniu lyginamas jo ėjimas? Išrašykite tą palyginimą ir jį paaiškinkite (3)

7. Kas sutrukdė Girdvainiui siekti savo tikslo? (3)
8. Kokie Girdvainio jausmai perteikiami retoriniais klausimais? (3)
9. Įrodykite, kad jo širdyje grumiasi prieštaringi jausmai. Užpildykite schemą. (3)

10. Kaip Girdvainio abejone pasinaudojo Pinčukas? (4)
11. Koks čia pasirodo Pinčukas? (4)
12. Dėl ko pasakotojas priekaištauja Girdvainiui? (4)

Ko išmokstama?

- Skaityti lėtai ir pastebėti tekste reikšmingas detales.
- Kelti klausimus, aiškintis neaiškius žodžius, vietas.
- Sutelkti dėmesį, mokytis pastabumo, suvokti reikšminius žodžių atspalvius, įtraukti į aktyvią vartoseną naujų žodžių.
- Daryti dalines išvadas, o jų pagrindu – visą tekstą apibendrinančias.

Kokie tokio atidaus skaitymo privalumai?

LoRENCO MILANIO POŽIŪRIS Į MOKYMĄ SKAITYTI:
„Kai kurias knygas užtrukdavo perskaityti keletą savaičių, nes vienas sakinyš galėdavo sužadinti ilgą diskusiją.“

C. Borg, M. Cordona, S. Caruana. Socialinė klasė, kalba ir galia, 2017.

- Mokymasis suprasti tekstą jį skaitant mažomis atkarpomis padeda geriau suprasti tekstą silpnesniems mokiniams.
- Daugiau galimybių įvairioms teksto interpretacijoms, dialogiškam mokymuisi.
- Mokiniam daug lengviau atlikti apibendrinimo užduotis.
- Mokytojas gauna tikslesnę grįžtamąją informaciją apie tai, ko mokiniai nesupranta, ir gali efektyviau spręsti kylančius skaitymo sunkumus.
- Mokytojas geriau mato, kaip mokiniai mąsto.

Kuo detaliau aptariamas tekstas, tuo lengviau apibendrinti – formuluoti teksto temą, problemą, pagrindinę mintį, suvokti priežasties – pasekmės ryšius.

ATIDUS TEKSTO SKAITYMAS

3 žingsnis. Apibendrinimas

(priežasties - pasekmės ryšiai, teksto visumą apibendrinančios išvados)

1. Ar pagrįstai Girdvainis suabejojo? Atsakydami remkitės XXIX skyriumi.
2. Kas labiau sutrukdė įsimylėjėliams vėl susitikti: Jurgos išdidumas ar Girvainio abejonė?
3. Ar pritariate pasakotojo priekaištams Girvainiui? (individualus ir grupinis darbas)
 - Surašykite argumentų svarstyklėse savo argumentus.
 - Palyginkite savo argumentus su grupės draugų.
 - Surašykite savo grupės argumentus.
 - Pristatykite savo grupės argumentus klasėje.
 - Išklause visų grupių argumentus, suformuluokite savo išvadą.

**Pasakotojas priekaištavo Girvainiui,
kad Aš manau, kad
pasakotojo priekaištai buvo, nes**

ATIDUS TEKSTO SKAITYMAS

4 žingsnis. Teksto vizualizavimas ir atpasakojimas (žodyno plėtimas, mokymasis atpasakoti tekstą)

- Paveikslėlių serijos kūrimas – kino kadrai, nuotraukų koliažai, komiksai, iliustracijos ir pan.
- Mokiniai, dirbdami individualiai ar grupėmis, iliustruoja vieną iš sutartinai pasirinktų ištraukos epizodų ir mokosi jį atpasakoti, vartodami raktinius ištraukos žodžius, perkeltinės reikšmės pasakymus (galima keisti pasakojimo perspektyvą: pasakojama Pinčuko, Perkūno ar paties Girdvainio vardu).
- Grupės klausosi vienos kitų pasakojimo, papildo, patikslina.

Literatūra

1. Linas Slušnys, Daiva Šukytė. Ką gali mokytojas? Vilnius: Tyto alba, 2016.
2. Daniel Goleman. Emocinis intelektas. Vilnius: Presvika, 2009.
3. M. Scott Peck. Nepramintuoju taku. Naujoji meilės, tradicinių vertybių ir dvasinio tobulėjimo psichologija. Vilnius: Vaga, 2011.
4. A. H. Maslow. Motyvacija ir asmenybė. Vilnius: Apostrofa, 2009.